

Omschakelaars op bezoek bij ervaren biologische teler

Honger naar biokennis

Wie omschakelt naar biologisch loopt tegen veel vragen aan. Wat is er dan mooier dan te kijken bij ervaren collega's en uitleg te krijgen van een sectorspecialist? Een groep omschakelaars in Flevoland bezocht half juli het biologisch akkerbouwbedrijf van Jan Bokdam in Biddinghuizen.

De as van het gebrande loof dwarrelt op als de groep akkerbouwers over een perceel pootaardappelen van Jan Bokdam loopt. Vanwege phytophthora heeft deze biologisch akkerbouwer uit Biddinghuizen zijn poters moeten doodmaken. Toch klaagt hij niet. „Ze waren al vroeg aan de maat. Dan moet je verder geen risico's nemen.“ Hij trekt enkele planten omhoog. De andere telers zijn onder de indruk van wat er uit de rug tevoorschijn komt. Bokdam: „We koersen

altijd op 35 ton. Meer moet je niet willen. Gelukkig waren we dit jaar extreem vroeg. Rond de kerstdagen hebben we de poters al in voorkiemzakken gedraaid. En in maart konden we ze gewoon niet meer houden, omdat er al flinke kiemen op zaten. Ze zijn in de derde week van maart gepoot met de Koningsplanter. Het loof stond hier al dicht toen ze op andere plekken in de polder nog aan het poten waren.“ Een vroeg gewas voorkomt volgens Bokdam

veel problemen. „Van luizen hebben we geen last. Ik heb nog nooit een verlaging gehad in de nacontrole. Eigenlijk is alleen rhizoctonia een lastige ziekte om grip op te krijgen.“ S-materiaal koopt hij aan uit de gangbare sector. Dat kan hij vervolgens weer jarenlang vermeerderen. De akkerbouwers willen meer weten over de loofdoding. Een blik over het veld leert dat de rassen een verschillende behandeling hebben gehad. Bokdam: „We branden vaak in twee

*Biologisch
akkerbouwer Jan
Bokdam laat zijn
pootaardappelen
zien, die hij
afbrandde vanwege
phytophthora. „We
koersen altijd op 35
ton. Meer moet je niet
willen.“*

keer. De eerste keer rijd ik vrij snel. Ook bij 5 kilometer per uur brandt phytophthora dood, maar kookt de plant niet meteen stuk. Het gewas mag niet te snel afsterven, anders krijg je problemen met navelendrot, net zoals met Reglone kan gebeuren. Na de tweede keer branden geven we ze met looftrekken de genadeklap."

Roest

Bokdam teelt op 80 hectare haver, pootaardappelen, zaaiuien, rodekool, bloemkool, pompoen en peterselie. Gerrit de Regt geniet zichtbaar van de verscheidenheid aan gewassen. De jonge akkerbouwer uit Dronten zit zelf in het eerste jaar van omschakeling. Hij schakelt in twee stappen om. Op de helft van het 44 hectare tellende bedrijf groeit dit jaar tarwe, dat hij biologisch teelt. De andere helft bewerkt hij dit jaar nog gangbaar, maar ook dat moet in 2016 volledig biologisch zijn. Een grote stap, erkent hij, maar hij twijfelt niet aan zijn keuze. „Ik zie niet zo gauw hobbels. Teelttechnisch is het uitdagender, je krijgt meer mensen over de vloer, de handel draait meer op relaties; ik hou wel van die reuring. Bovendien verwacht ik een beter rendement."

Dat je ook hard afgestraft kunt worden, heeft hij al lijdzaam ervaren. Hij teelt dit jaar een baktarweras dat gevoelig is voor roest. Dat heeft hij geweten. „Die is flink onder de gele en bruine roest gelopen."

Bokdam heeft geen tarwe meer in zijn bouwplan. Hij heeft de teelt verruild voor haver, dat wordt afgezet in een glutenvrije keten. „Haver is lekker vegetatief, waardoor het onkruid goed onderdrukt, het is oogstzeker en het vraagt geen stikstof. Het enige nadeel is dat haver sneller legert." Hij wijst naar een stuk haver aan de overkant van de sloot, dat voor een deel plat ligt. Vorig jaar stond er winterpeen. „Ik heb geen stikstof

gegeven, maar de grond was nog zo rijk dat hij toch nog is gaan liggen."

Bemesting is puzzel

Goed bemesten is een kunst en je moet ook een beetje geluk hebben, zegt teeltadviseur Sander Bernaerts. In de kantine praat hij de groep bij over bemesting. „In de gangbare landbouw kun je redelijk bijsturen. Als biologisch boer ben je meer afhankelijk van de mineralisatie en moet het aan de basis goed zitten. En zelfs die basis leggen, valt niet altijd mee. De gehalten in dierlijke mest kunnen namelijk behoorlijk variëren. In sommige gevallen kijk ik niet eens naar de monsteruitslagen, maar ga ik uit van een gemiddelde", zo geeft hij de ernst van de wisselende samenstelling van de mest weer. Met de stikstofgebruiksruimte kan de biologische sector volgens hem prima leven. „Met 170 kilo stikstof uit dierlijke mest kom je in een gemiddeld bouwplan wel rond. Daar knelt het zelden. Fosfaat is het struikelblok", aldus Bernaerts.

Aan de hand van een schema legt hij uit hoe de puzzel op een biologisch bedrijf in elkaar steekt. Het draait allemaal om kilo's stikstof per kilo fosfaat en om euro's per kilo werkzame stikstof. Dierlijke mest is de goedkoopste optie, maar die toepassing wordt beperkt door fosfaat. Ook is goede biologische mest schaars. Dit jaar moet 60 procent van de stikstof verplicht van biologische herkomst zijn, in 2015 wordt dat waarschijnlijk aangescherpt naar 65 procent. Meststoffen die veel snel beschikbare stikstof bevatten, zijn duur. Verenmeel en vinasse bijvoorbeeld kosten omgerekend 7,50 en 5 euro per kilo werkzame stikstof. Het is dan ook niet verwonderlijk dat vlinderbloemige groenbemesters zo populair zijn in de biologische sector. Ook onder de haver van Bokdam staat een grasklavermengsel ▶

Gerrit de Regt:

„Ik kijk uit naar meer reuring."

Herman Leijten:

„Meer vragen na omschakeling."

Joost Jonk:

„Groter oogstrisico, betere marktkansen."

Sander Bernaerts:

„Goed bemesten is voor een deel geluk hebben."

Serie studieclubs

Samen weet je meer dan alleen. Daarom delen veel Nederlandse akkerbouwers hun kennis met collega's, om zo hun teelten en bedrijfsprestaties op een hoger plan te brengen. In studieclubverband komen de cijfers op tafel, worden elkaars bedrijven bezocht of helpen externe deskundigen bij het beantwoorden van vragen. Akker brengt in deze serie akkerbouwstudieclubs in beeld, van de traditionele akkerbouwgewassen tot grove groenten en van teelttechniek tot economie. Deze keer is dat een groep met telers die omschakelen naar biologische akkerbouw of daar interesse in hebben.

Pompoen is de laatste jaren steeds vaker 'gatenvuller' in het bouwplan van biologische telers. Omdat de markt groeit, gaat dat nog steeds goed.

al startklaar tussen de rijen. Die kan straks meteen gaan groeien als de dekrucht eraf is. Bernaerts ziet dat steeds meer biologische boeren hun granen zelfs compleet vervuilen voor grasklaver of luzerne. Het saldo van die gewassen ligt weliswaar lager dan graan, maar ze geven minder werk, ze bufferen mineralen en brengen die bovendien goed over naar de volgende teelten. Bernaerts: „Niet alle vlinderbloemigen hebben evenveel effect. Erwtten bijvoorbeeld leveren nauwelijks stikstof na aan het volggewas.”

Roze zaad

Als het lukt om een goede basis te leggen, is een gewas volgens Bokdam merkbaar minder gevoelig voor ziekten en plagen. Ook een gangbare boer zou daar volgens hem meer op mogen vertrouwen. „Neem het gebruik van ontsmet zaad. Dat is tegenwoordig standaard; als het niet roze is, dan is het niet goed. Als ik niet-ontsmet zaad wil, moet ik daar nota bene extra voor betalen. Mijn ervaring is dat zaad altijd opkomt.”

Dat neemt niet weg dat er gedurende het groeiseizoen dingen kunnen misgaan. Bokdam neemt zijn bezoek mee naar een perceel zaaiuien. Het is het ras Santero van Nickerson-Zwaan, een meeldauwresistent ras. „Zo'n ras hadden we hard nodig, want net

als met phytophthora kan het in een vatbaar ras snel uit de hand lopen.” Enkele kritische bezoekers komen met pijpjes aanlopen waarop de gevreesde schimmel toch actief is. Bokdam: „Het is geen absolute resistentie. Dat betekent dat er ook vatbare planten tussen staan. Maar sinds we dit soort rassen telen, is de oogstzekerheid toegenomen.” Trips is nu een van de grotere bedreigingen. Bokdam heeft wel eens 40 procent schade moeten incasseren. „Er is geen middenleverancier die even een briefje achterlaat over wat je moet spuiten. Het is belangrijk om je collega's te blijven spreken over hoe zij de teelt aanpakken.”

Voor Herman Leijten is dat herkenbaar. De akkerbouwer uit Tollebeek is in 2009 begonnen met omschakelen. „Ik loop sinds die tijd alleen maar tegen meer vragen aan. Dit soort bijeenkomsten is heel waardevol. Je merkt gelukkig altijd dat er grote bereidheid is om kennis te delen.”

Marktkansen

Een rondje langs de omschakelaars leert dat zij de marktkansen positief inschatten. Joost Jonk uit Zeewolde, die dit jaar begonnen is met omschakelen: „In onze buurt zitten meer biologische telers. Wij zien dat er behoefte is in de markt. Dat vind ik een heel aantrekkelijk

punt. Ook de verscheidenheid aan gewassen trekt mij aan. Per gewas is het oogstrisico groter, maar als geheel spreid je je risico. Het komt vooral aan op het bouwen aan relaties met afnemers.”

Bokdam schakelde om in 1998, toen afzetcoöperatie Nautilus het areaal nog grotendeels bepaalde. „Die tijd is voorbij. De markt is veel volwassener geworden. Je krijgt geen areaal meer toegewezen, maar je zorgt er zelf voor dat je afspraken maakt. Goede relaties zijn belangrijk. Maar ik hecht ook aan mijn gelegenheidsteelten. Ik had een perceel waarop ik in april nog niet wist wat ik zou gaan telen. Daar zijn uiteindelijk pompoenen op gekomen.” ■

Omschakelgroep Flevoland

De omschakelgroep Flevoland is een geleendheidsstudiegroep, die is opgezet door biologisch handelsbedrijf Green Organics en zelfstandig adviseur Sander Bernaerts (Naturim). De wensen van de telers staan centraal. De groep bestaat uit 14 akkerbouwers die zich oriënteren op de biologische teelt of al in omschakeling zijn. Ze bezoeken ervaren biologische telers en krijgen achtergrondinformatie van Bernaerts.